

Чорнобиль – 37 років трагедії, яка змінила світ. Що важливо пам'ятати

*Весна в розмаї. Двадцять шосте квітня.
Тривожна ніч. Здригнулася земля.
Невинно вишні чарували цвітом,
А вибух все навколо спопеляв.*

*Дзвінок в пожежній. Швидко мчать
машини.
В четвертім вибух і прорвало дах.
Відважні хлопці мужньо, безупинно
У пекло йшли, забувши біль і страх...*

Саме так воно і сталося 37 років тому в останню декаду квітня 1986 року, як зазначила в перших рядках своєї поеми «Чорнобильська трагедія» видатна українська письменниця і поетеса Марія Яновська.

Адже 26 квітня 1986 року для України і практично для всього світу стало чорною датою в календарі внаслідок непередбаченого експерименту по зупинці ядерного реактору четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної електростанції, що призвело до великомасштабної аварії на ЧАЕС в ніч з п'ятниці 25 квітня на “чорну” (робочу) суботу 26 квітня 1986 року о 1 годині 23 хвилини і 47 секунд, який став трагічним для України і багатьох країн світу. В цей час в ході експерименту, реактор четвертого енергоблоку не зупинився, а навпаки пішов в рознос, збільшуючи свою потужність і температуру, що призвело до вибуху страшної сили, який спричинив руйнування частини реакторного блоку, машинного залу і зриву тисячотонного даху реактора...

За своїми наслідками ця аварія стала найбільшою і страшною техногенною і екологічно-гуманітарною аварією в історії атомної енергетики у всьому світі, яка забрала життя тисячі людей і завдала непоправної екологічної шкоди навколишньому природному середовищу України, Європи та іншим країнам світу до яких потрапили радіоактивні елементи за рахунок вітрового переносу і радіоактивних опадів у вигляді рясних дощів...

За міжнародною шкалою ядерних подій (INES) ця аварія досягла самого найвищого – 7 рівня небезпеки.

Чорнобильська трагедія ніколи не зітреться з пам'яті людей, які її пережили, з пам'яті ліквідаторів того, що сталося тієї буремної ночі на самій ЧАЕС і навколо неї 37 років тому!

Отже, зберігаючи пам'ять про трагічні події Чорнобиля і скорботу за тими, хто пішов з життя назавжди, 26 квітня 2023 року дзвони Свято-Іллінської церкви – справжньої прикраси і духовного осередку не тільки міста Чорнобиль, а й усієї Поліської частини зони відчуження, 37 разів вдарять в набат, сповіщаючи увесь світ про жалобу за загиблими і постраждалими, попереджаючи нинішнє і прийдешнє покоління про

недопущення такого лиха в подальшому, нагадуючи про фатальні уроки Чорнобильської катастрофи - “86” - тридцять сім років поспіль...!

Довідково:

За останніми уточненими статистичними даними внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС постраждало 1 769 442 людини. На території України радіоактивного забруднення зазнали 2203 населених пункти у яких на кінець 80-х років минулого сторіччя проживало близько 3 мл. осіб. Зі сільськогосподарського користування зі сівозміну було вилучено понад 5 млн. гектарів родючих земель.

Ось що дісталось Україні і її народу від цієї штучно створеної техногенно-екологічної катастрофи.

I. В перших добірках, присвячених 30-й, 32-й, 35-й і 36-й роковинам аварії на Чорнобильській АЕС, було дуже ретельно описано про події і те, що сталося в той трагічний квітневий час у 1986 році, про тих хто перший дізнався про дуже високий радіоактивний фон в зоні відповідальності метеостанції Чорнобиль, про роль гідрометеорологів у ліквідації наслідків цієї жахливої аварії і (все ж таки) хто перший, вдарив на сполох і визначив, що саме на Чорнобильській АЕС відбулась аварія...

Друкувались уточнені списки працівників УГКС і науковців УкрНДГМІ, які з перших днів аварії приймали участь у ліквідації її наслідків у 30-ти кілометровій зоні ЧАЕС та інші матеріали присвячені цим пам'ятним роковинам.

Сьогодні ж, 37 років потому, хочеться ще раз нагадати, що першим, хто сповістив Уряд України про неймовірне підвищення радіаційного фону в зоні діяльності метеорологічної станції Чорнобиль, була чергова зміна її працівників (метеорологів), які в штатному режимі здійснювали метеоспостереження за станом навколишнього природного середовища, у тому числі здійснювали виміри радіаційного фону місцевості. Вимірявши таку високу радіаційну активність, яка перевищувала усі допустимі радіаційні показники, працівники станції на чолі з їх керівником Кордик Зінаїдою Федорівною, спрацювали злагоджено і чітко, без паніки, виконуючи всі вимоги інструкції для чергових.

Після впевненості, що прилади радіаційного контролю працюють без помилок, у Київ пішли штормові телеграми відповідного змісту...

Першими хто прийняв і ознайомився з цією штормовою інформацією, яка склалася в зоні відповідальності метеостанції Чорнобиль, був старший зміни синоптиків Українського бюро погоди – Микола Іванович Кульбіда, нинішній директор УкрГМЦ, який терміново поінформував і ознайомив з її змістом керівника Українського республіканського управління з гідрометеорології та контролю природного середовища Миколу Павловича Скрипника та його заступників, які у свою чергу повідомили про цю надзвичайну і вкрай небезпечну ситуацію Уряд України, Президіум Верховної Ради і ЦК Компартії України.

Отже, першими про аварію на ЧАЕС, Уряд та керівництво тодішнього УРСР офіційно повідомила Українська гідрометеорологічна служба, про що

керівництво УРСР і Москва, приховуючи факт аварії на ЧАЕС та наслідки екологічної катастрофи мовчали і обмірковували що робити далі.

І тільки після наполегливих і офіційних повідомлень зі Швеції, де на шведській АЕС Форсмарк були знайдені радіоактивні частки, перенесені вітром з східної частини СРСР, радянське керівництво зробило перше інформаційне повідомлення про те, що сталося на Чорнобильській АЕС, яке звучало так:

“На Чернобыльской атомной электростанции произошёл несчастный случай. Один из реакторов получил повреждение. Принимаются меры с целью устранения инцидента. Пострадавшим оказана необходимая помощь. Создана правительственная комиссия для расследования происшествия”.

А перед цим пройшло цілих три доби протягом яких мирне населення України (Києва, Прип'яті, Чорнобиля і прилеглих населених пунктів) практично не знали, і поки що не відчували на собі масштабів цієї аварії та її негативного впливу на людину і довкілля, вони жили своїм мирним життям не знаючи про те, що їх очікує.

Аналіз погодних умов і хід гідрометеорологічних чинників, які склалися на території Швеції та рясні радіоактивні дощі, що пройшли безпосередньо в районі розташування шведської АЕС Форсмарк дали право шведським фахівцям зробити висновок про те, що сталася аварія і скоріш за все на якійсь атомній електростанції, але не на шведській АЕС Форсмарк. Згодом вони встановили час, місце і дату аварії, вказавши на територію України і безпосередньо на Чорнобильську АЕС. Про цей факт першою у всьому світі повідомила російськомовна редакція “Радіо Швеція”.

Таким чином, першою країною, яка офіційно оповістила весь світ про аварію, яка сталася на території України і саме на Чорнобильській АЕС, стала Швеція.

Далі цю інформацію підтвердила Фінляндія та інші країни світу, які зазнали радіаційного забруднення внаслідок аварії саме на Чорнобильській АЕС.

При цьому керівництво СРСР про цю радіаційну аварію ще ніде і нікому не повідомляло, що ставило під загрозу вчасне прийняття управлінських рішень щодо організації першочергових заходів з оповіщення населення та його евакуації з радіаційно забруднених територій не тільки в Україні, а й з інших радіаційно забруднених територій сусідніх республік та країн.

Тільки після офіційного повідомлення зі Швеції та справжньої оцінки масштабів радіаційного зараження територій Уряду СРСР не вдалося і надалі скривати всю трагедію цієї вкрай надзвичайної події. Тому було прийнято офіційне рішення керівництва країни щодо обов'язкової евакуації населення із зони радіаційного забруднення в радіусі 30 кілометрів, утворюючи тим самим 30-ти кілометрову зону відчуження, яка діє вже 37 рік поспіль.

Сьогодні робота гідрометеорологів з ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, починаючи з квітня 1986 року, займає одне з провідних місць серед інших галузевих організацій, залучених до цієї роботи. Протягом 37 років роботи в 30-ти кілометровій зоні відчуження, разом з науковцями Українського гідрометеорологічного інституту напрацьовано дуже потужний банк гідрометеорологічних і радіологічних даних, удосконалено роботу лабораторної служби, а головне – значно підвищено кваліфікацію гідрометеорологічного персоналу.

Наукові співробітники УкрГМІ постійно співпрацюють з колегами європейських країн, МАГАТЕ і навіть з співробітниками японської АЕС Фокусима-1, працюючи з ними безпосередньо на самій станції та в її науково-дослідному інституті.

Враховуючи трагічні і фатальні уроки Чорнобиля, сьогодні в кожній області України гідрометеорологічними організаціями в комплексі з виконанням гідрометеорологічних спостережень, здійснюється радіаційний моніторинг навколишнього середовища, результати якого щоденно надходять до Центру прогнозування наслідків радіаційних аварій (ЦПНР) Українського гідрометеорологічного центру, який було створено у складі УкрГМЦ (як структурний підрозділ) у 2015 році.

З метою виконання своїх завдань, Центром постійно здійснюється збір, обробка та аналіз гідрометеорологічної інформації і даних про рівень радіаційного забруднення та радіаційний стан навколишнього природного середовища. Для більш глибокого аналізу, окрім даних фактичних вимірювань, в Центрі широко застосовуються сучасні методи, інструменти і програмне забезпечення для визначення, моделювання радіаційної ситуації і відповідного прогнозування будь-якого забруднення у навколишньому природному середовищі.

З огляду на викладене і визначаючи провідну роль Національної гідрометеорологічної служби України (НГСУ) з питань раннього оповіщення про вірогідність виникнення надзвичайних ситуацій природного чи/або техногенного походження можна сміливо стверджувати, що НГСУ сьогодні займає одне з провідних місць в Україні. Про що свідчить початок ліквідації аварії на ЧАЕС, де гідрометеорологічній службі України було відведено перше місце. Перша роль. Адже першими на сполох вдарили саме працівники М Чорнобиль, яка сьогодні являє собою гідрометеорологічний форпост в 30-кілометровій зоні відчуження і здійснює цілий комплекс оперативних робіт з гідрометеорологічного і радіаційного моніторингу, включаючи гідрометеорологічні спостереження на р.Прип'ять.

Отже, резюмуючи все те, що сталося на Чорнобильській АЕС 37 років тому і все те, що робилось тоді і робиться зараз в зоні відчуження щодо ліквідації наслідків цієї трагічної аварії, враховуючи теоретичний і практичний досвід набутий за останні 37 років, то ці події можна назвати уроками Чорнобиля, про які забувати не можна. Адже сьогодні у нас є своя незалежна держава, в якій господарем є наш український народ, наші вчені, інженери, будівельники і нарешті ми з вами – працівники Національної

гідрометеорологічної служби України, яка стоїть на сторожі довкілля і першою визначає і оцінює будь-які зміни в атмосфері, на поверхні землі та водних об'єктах в межах України.

II. Довгий час залишалося відкритим і невирішеним питання про дійсні причини Чорнобильської трагедії. Хто винен - персонал чи халатність в будівництві АЕС?

Протягом усіх 37 післяаварійних років тривало розслідування зі встановлення дійсних причин аварії та її винуватців.

До певного часу існувало дві версії причин аварії.

В перші дні після аварії була утворена Державна Комісія СРСР з розслідування цього фатального вибуху. В процесі розслідування (перші 2 роки) комісія дійшла висновку, що основну відповідальність за аварію має нести оперативний персонал та безумовно керівництво ЧАЕС.

У ході розслідування комісія дійшла попереднього висновку про те, що стався збіг ряду порушень правил і регламентів, а катастрофічні наслідки сталися через те, що у реактора була знижена потужність.

У зв'язку з цим, комісія вважає, що співробітники ЧАЕС не мали права проводити експеримент, після того, як зафіксували неконтрольований збій потужності. Керівництво станції звинуватили в замовчуванні масштабів катастрофи в перші дні аварії.

Однак пізніше комісія Держатомнагляду СРСР заново розглянула це питання і дійшла висновку, що аварія відбулася не через дії персоналу, а через незадовільну конструкцію реактора, що впливало з розсекречених документів КДБ за період 1973-го по 1984 рік, внесених до списку ЮНЕСКО. В цих документах наводились факти порушення будівельниками технічних норм, використання неякісних будівельних матеріалів, армокаркаси виготовлялись зі сталі низьких марок і поганою якістю електрозварювання, неякісне ведення будівельних і монтажних робіт на окремих ділянках, які вже призводили до аварій і нещасних випадків. В резюмуючій частині цих документів чітко вказувалось на те, що при веденні будівництва такого стратегічного і потенційно небезпечного об'єкту, як ЧАЕС, в подальшій її експлуатації може призвести до надзвичайних подій...

Переконливою для комісії стала довідка начальника Чорнобильського РВ УКДБ УРСР у Києві і Київській області капітана Ключко, який наголошував і доводив факти такого змісту:

“Низька якість будівництва, відсутність належного контролю з боку Управління будівництва може призвести надалі до руйнування об'єктів будівництва в процесі їх експлуатації і як наслідок – до радіоактивного зараження навколишнього природного середовища та інших надзвичайних подій”.

Що саме і трапилось в ніч 26 квітня 1986 року.

Практично через 2 роки після надання доповідної записки капітана Ключко, вона зразу була засекречена на довгі роки, аби не зірвати будівельні строки здачі об'єкта, незважаючи на те, що конструкція реактора теж не відповідала будівельним нормам.

Таким чином керівництво і оперативний персонал ЧАЕС понесли незаслужену кримінальну відповідальність і тюремне ув'язнення за злочин якого не скоювали! Вони не будували, а експлуатували те, що було побудовано з порушенням багатьох будівельних норм і правил ще й з застосуванням неякісних будівельних матеріалів, не кажучи вже про недосконалий реактор РБМК-1000, який і призвів до цієї трагічної катастрофи.

Про недосконалість цього реактору ще раніше наголошував у своїх службових записках академік Валерій Легасов. З моменту аварії на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС, академік В.Легасов приймав активну участь у ліквідації наслідків цієї аварії, аналізуючи причини, які призвели до неї. Через 2 роки (у 1988 році) він остаточно дійшов висновку, що його попередні зауваження щодо недосконалості реактору типу РБМК-1000 були правильні і саме його експлуатація під час цього недолугого експерименту по його зупинці, призвели до всесвітньої катастрофи. Реактор просто не витримав навантажень. А до попередніх зауважень і рекомендацій академіка щодо вдосконалення цього реактору, в Уряді так ніхто і не прислухався. Адже головним було вчасно виконати соцзобов'язання.

Кульгавих реакторів, ще не доношених вченим, —
Нездарних калік, що покwapно пішли в серіал,
Вони прогризають наскрізно бетон і метал
Ножем променевим і вирок підписують генам.

Довідково:

26 квітня 1988 року, у віці 52 років Валерій Легасов - академік, доктор хімічних наук, член урядової комісії з розслідування причини аварії на Чорнобильській АЕС о першій годині 25 хвилин, покінчив життя самогубством.

18 вересня 1996 року Президент росії Борис Єльцин підписав Указ про нагородження Валерія Легасова званням Героя Росії за відвагу і героїзм виявлені під час ліквідації аварії на ЧАЕС.

III. Чорнобиль сьогодні

Кажучи про Чорнобильську трагедію, яка змінила світ і про що важливо пам'ятати, не можна обминути і не згадати про другу катастрофу, яку встиг пережити за цей час Чорнобиль і його 30-ти кілометрова зона відчуження. Мова йде про окупацію російськими загарбниками Чорнобильської АЕС з самого початку великомасштабного вторгнення в Україну, або просто кажучи, на початку підступної, підлої та неоголошеної Україні війни.

То який же Чорнобиль сьогодні, 37 років потому? Що з ним сталося 24 лютого 2022 року?

"24 лютого 2022 року російські загарбники окупували зону відчуження та ЧАЕС. Майже 36 днів Чорнобильська зона потерпала від мародерських та руйнівних дій загарбників. Вони вивезли унікальну радіологічну лабораторію, полонили захисників ЧАЕС та примушували персонал до

роботи в умовах надмірного опромінення. Електростанція 5 діб не отримувала зовнішнього живлення, необхідного для безпечного зберігання відпрацьованого палива. Вони спотворили вулиці Чорнобиля, залишаючи на них снаряди та небезпечні вибухові пастки, розграбували офіси підприємств та автомобілі для перевезення РАВ".

Окупанти знаходилися на території ЧАЕС п'ять тижнів. За цей час з'являлася інформація про локальні пожежі в Чорнобильській зоні, загасити які Україна не могла через окупантів. 31 березня "Енергоатом" повідомив, що на території ЧАЕС немає російських військ, вони зняли облогу зі Славутича (міста енергетиків станції) і змусили керівництво ЧАЕС підписати "акт прийому-передачі", в якому зазначили, що протягом п'яти тижнів "забезпечували надійну охорону і оборону" атомної електростанції. Вже 2 квітня над Чорнобильською АЕС знову замайорів український прапор.

Перебуваючи в Чорнобильській зоні тривалий час і без необхідного захисту окупанти ймовірно отримували високі дози зовнішнього і внутрішнього опромінення. Зокрема, вони переміщалися на бронетехніці без протирадіаційного захисту через високотоксичну зону "Рудий ліс", піднімаючи хмари радіоактивного пилу. Робітники ЧАЕС, розповідаючи Reuters про дні під окупацією зазначали, що деякі російські солдати взагалі не чули про Чорнобильську катастрофу.

Керівник Енергоатома Петро Котін, відвідуючи одну з ділянок Рудого лісу в Чорнобильській зоні, де російські окупанти копали траншеї, заявив, що всіх їх очікує променева хвороба.

Показник зовнішнього опромінення (гама-фон) в місцях заміру становив 3,2 – 4 мкЗв/год (мікрозівертів на годину), що у 10-15 разів перевищує норму.

Один із показників, що формує внутрішнє опромінення, яке отримали окупанти від поверхні ґрунту (Бета забруднення), у місцях заміру становив по 90 Sr, у 160 разів більше норми.

Іншим чинником внутрішнього опромінення є Альфа забруднення, яке формується внаслідок розкиданих на цій ділянці Рудого лісу фрагментів опроміненого ядерного палива, графітової кладки тощо. Ці фрагменти зараз розташовані на глибині 40-80 см, окупанти ж копали і глибше.

При потраплянні всередину організму такий вид опромінення чинить вплив у десятки й сотні разів потужніший, ніж від гама- та бета-випромінювання.

Таким чином, на всіх окупантів, які майже 30 днів базувалися й копали в Рудому лісі, очікує променева хвороба різних ступенів тяжкості.

Після того як російські війська покинули Чорнобиль, українському Генштабу стало відомо, що у окупантів поширюються панічні настрої через радіаційне опромінення в Чорнобильській зоні, а жителям білоруського селища Брагін рекомендували уникати контактів з військовими РФ, які відійшли з Чорнобиля.

IV. Що говорить МАГАТЕ

Російська армія окупувала Чорнобиль протягом п'яти тижнів. Перш ніж залишити станцію (31 березня) з 10 до 20 березня у МАГАТЕ не було зв'язку з ЧАЕС. Весь цей час Україна повідомляла експертам про ситуацію на ЧАЕС.

У річницю Чорнобильської катастрофи, місія експертів МАГАТЕ під керівництвом її голови - Рафаеля Гроссі, планує відвідати цей об'єкт для оцінки ядерної, фізичної та радіаційної безпеки, а також доставити життєво важливе обладнання та відремонтувати системи віддаленого моніторингу.

Присутність МАГАТЕ в Чорнобилі матиме першочергове значення для нашої діяльності з підтримки України, оскільки агентство прагне відновити регуляторний контроль над АЕС і забезпечити її безпечну і надійну експлуатацію, - сказав Гроссі.

В Державному агентстві України з управління зоною відчуження кажуть - впевнені в тому, що Україна вдруге успішно подолає катастрофу, яка спричинена "наслідками рузської окупації Чорнобильської зони. Відновлення вже почались".

Також в установі повідомили, що за 37 років від трагедії досягнуто значних успіхів у реалізації міжнародних проектів зі зняття ЧАЕС з експлуатації та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему.

Зокрема, введення в експлуатацію нового безпечного конфайнменту над об'єктом "Укриття" та сховища відпрацьованого ядерного палива Чорнобильської АЕС. Також завершено будівництво та передача в експлуатацію об'єктів промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами і завод із переробки рідких радіоактивних відходів тощо.

V. ЧАЕС

До вторгнення росії на Чорнобильській АЕС працювало понад 2,5 тисячі осіб. Їдальня ЧАЕС - одна з місцевих визначних пам'яток для гостей зони, адже саме тут ще до коронавірусного карантину туристів традиційно годували обідами.

У липні 2019 р. офіційно було здано в експлуатацію об'єкт, який будувався понад десять років - новий безпечний конфайнмент, тобто «захисна оболонка». Це ізоляційна споруда у вигляді арки, якою накрили зруйнований аварією четвертий енергоблок ЧАЕС.

Ширина конфайнмента - 257 метрів, висота - 110 метрів, довжина - 165 метрів. Його будівництво розпочали у 2007-му. Головне призначення об'єкта - ізолювати зруйновану частину будівлі, запобігти поширенню шкідливих радіоактивних частинок, а також забезпечити можливість демонтажу зруйнованих конструкцій енергоблоку.

До початку війни у зоні відчуження реалізовувалося 16 проєктів міжнародної технічної допомоги щодо виведення з експлуатації ЧАЕС та вдосконалення системи поводження з радіоактивними відходами.

Спорудження нового безпечного конфайнменту над зруйнованим енергоблоком Чорнобильської АЕС ознаменував не кінець історії Чорнобильської катастрофи, а лише початок її найважливішого етапу - перетворення укриття на екологічно безпечну систему.

Довідково:

Конфайнмент призначено для ізоляції радіоактивних речовин зі зруйнованого реактора ЧАЕС принаймні на 100 років, що дасть змогу демонтувати реактор і поховати його частинами.

За словами міністра захисту довкілля та природних ресурсів України, поводження з відпрацьованим паливом на Чорнобильській АЕС вийшло на якісно новий рівень. За період виробництва електроенергії, нагадав він, станція накопичила понад 21 000 відпрацьованих тепловиділяючих збірок, які нині зберігаються у сховищі «мокрого типу», непризначеному для тривалого зберігання. Тому за фінансової підтримки ЄБРР побудовано сховище відпрацьованого ядерного палива «сухого типу» - СВЯП-2 з передовими технологіям безпеки.

Процес переміщення паливних збірок з «мокрого» сховища в «сухе», триватиме близько 10 років. Введення в експлуатацію СВЯП-2 дасть змогу безпечно зберігати відпрацьоване паливо протягом наступних 100 років!

VI. Чорнобиль - об'єкт Юнеско

Україна має намір подати заявку в ООН про включення Чорнобильської зони відчуження до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

"Включення Чорнобиля в список спадщини ЮНЕСКО - перший і важливий крок на шляху до того, щоб це прекрасне місце стало унікальним місцем, яке становить інтерес для всього людства", - сказав Міністр культури Олександр Ткаченко. Він вважає, що важливість Чорнобильської зони "лежить далеко за межами України".

За словами міністра, перед відправкою заявки в ООН об'єкти, що знаходяться під захистом ЮНЕСКО, повинні бути включені в список національної культурної та історичної спадщини.

Як бачимо, чималий шлях пройшла наша країна і насамперед ліквідатори аварії на Чорнобильській АЕС, за ці 37 років, змінюючи підходи, здобуваючи певний досвід і новітні методи щодо подолання наслідків цієї жахливої аварії, проявляючи мужність і особливий героїзм. І навіть коли російські агресори окупували Чорнобильську АЕС і всю 30-ти кілометрову зону відчуження – працівники Національної гідрометеорологічної служби України не втекли і не сховались, не злякались окупантів, виконуючи свою роботу і обов'язки на метеостанції Чорнобиль та зберегли від пограбування і знищення самої станції і державного майна. Про це детально вже описувалось в добірці, присвяченій 36-м роковинам цієї жахливої трагедії.

Завершуючи цю добірку автор сподівається, що викладений матеріал стане в пригоді читачам, особливо молодому поколінню гідрометеорологів, як історична пам'ятка про те, що важливо пам'ятати про Чорнобильську катастрофу №1 – 26 квітня 1986 року і №2- 24 лютого 2022 року.

Про провідну роль працівників і науковців Національної гідрометеорологічної служби України в перші дні аварії та подальшої ліквідації її катастрофічних наслідків, а головне зрозуміти, що ще сьогодні, 37 років потому, попереду залишається ще дуже багато роботи щодо остаточного подолання Чорнобильського монстра, до чого вони – молоде покоління гідрометеорологів, мають бути готові.

На сьогоднішній день – 26 квітня 2023 року, дуже важливо згадати про працівників – гідрометеорологів, які брали участь у ліквідації аварії на ЧАЕС, починаючи з 26 квітня 1986 року.

Як вже відомо з попередніх нарисів, участь у ліквідації наслідків Чорнобильської аварії, за офіційними даними, приймало понад 600 000 фахівців різного напрямку діяльності, у тому числі 254 фахівці Української гідрометеорологічної служби та наукових співробітників Українського науково-дослідного гідрометеорологічного інституту (нині – Український гідрометеорологічний інститут НАН і ДСНС України).

За цей чималий час, за уточненими даними, станом на 26 квітня 2023 року з життя пішли 95 працівників Національної гідрометеорологічної служби України, які з перших днів цієї Чорнобильської трагедії взяли героїчну участь у ліквідації її небезпечних для життя наслідків. Емігрували у різні країни світу вісім ліквідаторів, подальша доля яких не відома...

Отже віддаючи данину всім гідрометеорологам України, які брали участь у ліквідації радіаційних наслідків Чорнобильської катастрофи – 86, схилиємо перед ними голови і згадаймо всіх поіменно:

Список

працівників і ветеранів Національної гідрометеорологічної служби України, які брали участь у ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС (зона відчуження) з 26 квітня 1986 року

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Посада в 1986 році	Місце роботи, діяльність, інша інформація станом на 2023р.
1	2	3	4
І. Українське республіканське управління з гідрометеорології та контролю природного середовища (Українське УГКС)			
1	Скрипник Микола Павлович	нач. УГКС	помер
2	Потурідіс Георгій Георгійович	заст. нач. УГКС	помер
3	Шендрик Петро Васильович	заст. нач. УГКС	помер
4	Бурцев Дмитро Антонович	заст. нач. УГКС	помер
5	Костін Володимир Іванович	нач. відділу	помер
6	Сітак Василь Олексійович	нач. відділу	на пенсії
7	Фідман Євген Григорович	заст. нач. відділу	емігрував до Ізраїлю
8	Зеленьов Володимир Михайлович	заст. нач. відділу	Апарат Верховної Ради України

9	Андрущук Микола Миколайович	нач. відділу	помер
10	Косовець Олександр Олександрович	нач. відділу	на пенсії
11	Добровольський Олександр Іванович	нач. відділу	на пенсії
12	Ковальчук Олександр Олександрович	ст. інженер	на пенсії
13	Снігур Володимир Михайлович	ст. інженер першого відділу	на пенсії
II. Гідрометцентр Українського УГКС (УкрГМЦ)			
14	Шишкін Микола Степанович	начальник ГМЦ	помер
15	Кульбіда Микола Іванович	ст. інженер	директор УкрГМЦ ДСНС України
16	Деревець Валерій Васильович	заст.нач. ГМЦ	помер
17	Прокопенко Анатолій Леонідович	ст. інженер	заступник директора УкрГМЦ ДСНС України
18	Кулачинський Олександр Вячеславович	начальник відділу	помер
19	Картельов Віктор Олексійович	ст. інженер	нач. відділу УкрГМЦ ДСНС України
20	Гойса Дмитро Миколайович	ст. інженер	на пенсії
21	Кирилков Володимир Олександрович	інженер	на пенсії
22	Кривенченко Микола Петрович	заст. начальника відділу	помер
23	Геращенко Михайло Миколайович	начальник гідрографічної партії	на пенсії
24	Сенькович Василь Федорович	ст. інженер	помер
25	Торган Володимир Миколайович	ст. інженер	помер
26	Кірюшин Костянтин Іванович	інженер	ДПВП Чорнобильвод-експлуатація
27	Каганер Євген Михайлович	ст. інженер	емігрував до Німеччини
28	Гуденко Анатолій Іванович	ст. інженер	на пенсії
29	Сколота Василь Іванович	ст. технік	помер
30	Ліпінський В'ячеслав Миколайович	нач.відділу	на пенсії
31	Димерський Олександр Володимирович	інженер	емігрував до Німеччини
32	Кудрявцев Леонід Павлович	інженер	на пенсії
33	Левківський Олександр Степанович	інженер	"Союзгазпроект" керів. групи
34	Щерба Володимир Іванович	ст. інженер відділу фізики атмосфери та активних впливів на хмари УкрНДГМІ	на пенсії

35	Вознюк Валентин Федорович	Командир військової частини	на пенсії
36	Ковтун Ігор Олексійович	Офіцер оперативної групи Київського військового округу	на пенсії
37	Письмак Олександр Дем'янович	Нач. відділу автоматизованого контролю радіаційної обстановки УДК	майстер ВВГО ЦВТЗ УкрГМЦ ДСНС України
38	Кучма Олександр Григорович	Майстер Тресту Укрбудвод	Провідний метеоролог ГЦТО ДСНС України
39	Лепеха Марія Степанівна	Інженер РВП Український УГКС	Начальник РВП ВТВ ЦВТЗ ДСНС України
40	Баранов Сергій Костянтинович	Водій ЧАЕС	Охоронник ВТГЗ ЦВТЗ УкрГМЦ ДСНС України
41	Мазур Валерій Петрович	Ремонтно-монтажний комбінат облпотреб-союзу, метролог	Провідний інженер з метрології ГЦТО ДСНС України
42	Шуман Микола Прокопович	Цех ремонту ЧАЕС	Слюсар-електрик ВВГО ЦВТЗ ДСНС України
III. Автоматизована служба передачі даних (АСПД) Укр УГКС			
43	Нетовчений Олександр Денисович	начальник сектора	помер
44	Білецький Микола Антонович	начальник	помер
45	Князівський Микола Васильович	заступник начальника	помер
46	Ушков Віталій Васильович	ст.інженер	підприємець
47	Кадиров Максут Галімзянович	ст.інженер	помер
48	Похилько Іван Кирилович	фотооператор	помер
49	Вишняков Леонід Миколайович	начальник сектора	на пенсії
50	Пельцман Михайло Аронович	монтер зв'язку	емігрував до США
51	Чирва Валентина Михайлівна	фотооператор	на пенсії
52	Цупко Віктор Тихонович	ст. інженер	на пенсії
53	Топоренко Андрій Олександрович	фотооператор	підприємець
54	Шмаріков Микола Олексійович	начальник сектора	на пенсії
IV. Служба засобів вимірювань Українського УГКС (СЗВ)			
55	Скоропад Олег Михайлович	начальник СЗВ	провідний фахівець УкрГМЦ
56	Шаповал Микола Іванович	начальник відділу	помер
57	Фолькман Михайло Юрійович	начальник відділу	помер
58	Єршов Михайло Павлович	заступник начальника СЗВ	підприємець

59	Глинка Олександр Васильович	технік	помер
60	Желєзняк Валерій Миколайович	інженер	заст. нач. ГЦТО ДСНС України
61	Мурафа Ростислав Михайлович	технік	
62	Шлапунов Віктор Олександрович	інженер	на пенсії
V.Український центр радіаційного контролю і спостереження за забрудненням природного середовища (УкрЦРКЗПС)			
63	Пряміцина Тамара Костянтинівна	керівник групи	померла
64	Корнійчук Володимир Олександрович	нач. лабораторії	помер
65	Серебряков Олег Васильович	заст.начальника УкрЦРКЗПС	на пенсії
66	Дурицький Михайло Станіславович	нач. лабораторії	на пенсії
67	Дубровін Володимир Миколайович	головний інженер УкрЦРКЗПС	заступник начальника Центру виробничого забезпечення УкрГМЦ ДСНС України
68	Берко Володимир Йосипович	начальник лабораторії	на пенсії
69	Тюрменко Микола Федорович	ст. інженер	на пенсії
70	Гетьман Валерій Васильович	нач. лабораторії	помер
71	Бриль Леонід Вольфович	нач. лабораторії	емігрував до Ізраїлю
72	Клименко Сергій Іванович	ст. інженер	ІЯД НАНУ
73	Хіц Тетяна Григорівна	ст. інженер	на пенсії
74	Сугак Михайло Юрійович	інженер	підприємець
75	Пахомова Людмила Василівна	інженер	Мінприроди
76	Лаптев Геннадій Вікторович	нач. лабораторії	УкрГМІ н.с.
77	Ілєнко Валентина Іванівна	технік	на пенсії
78	Малярєнко Валерій Геннадійович	ст. технік	підприємець
79	Галєнко Галина Федорівна	нач. лабораторії	на пенсії
80	Ільчєвський Сергій Юліанович	інженер	на пенсії
81	Помазкін Олександр Миколайович	інженер	підприємець
82	Нікітіна Тетяна Михайлівна	інженер	«Київенерго»
83	Полінкевич Олена Миколаївна	технік	на пенсії
84	Табачний Леонід Якович	нач. відділу	начальник Центру УкрГМЦ ДСНС України
85	Деревець Тетяна Гаврилівна	інженер	УкрГМІ інженер
86	Мірошніченко Людмила Григорівна	інженер	дитсадок комірник

87	Степаненко Валентина Петрівна	технік	технік- радіометрист І кат. ЦГО
88	Кушпій Тетяна Василівна	технік	підприємець
VI. Автогосподарство Українського УГКС			
89	Трофімов Федір Михайлович	водій	помер
90	Петров Юрій Валерійович	нач.автогосподарства	помер
91	Круглов Олександр Іванович	водій	помер
92	Мусик Сергій Іванович	водій	на пенсії
93	Булаєнко Олександр Степанович	водій	помер
94	Воловик Володимир Олександрович	водій	помер
95	Дяченко Сергій Євгенович	водій	підприємець
96	Жуковський Анатолій Петрович	водій	помер
97	Губський Віктор Вікторович	водій	помер
98	Бобровський Григорій Миколайович	водій	водій швидкої допомоги
99	Комаровський Микола Миколайович	водій	на пенсії
100	Нефьодов Олександр Вікторович	водій	помер
101	Балацький Олександр Андрійович	водій	помер
102	Христосенко Анатолій Михайлович	водій	помер
103	Ковтуненко Василь Григорович	водій	водій “Нова Пошта”
104	Хомрач Микола Лукіч	водій	на пенсії
105	Береговий Едуард Євгенович	водій	підприємець
106	Силенко Олексій Іванович	водій	водій
107	Куришко Андрій Вікторович	водій	помер
108	Кудляк Сергій Володимирович	водій	водій
109	Божко Анатолій Васильович	водій	помічник народного депутата України
110	Мельниченко Юрій Васильович	водій	інженер І кат. УкрГМІ
111	Діденко Михайло Петрович	водій	помер
112	Ісаков Павло Володимирович	водій	водій
113	Рогожин Антон Павлович	водій	помер
114	Желєзняк Анатолій Васильович	водій	помер
115	Киюта Микола Геннадійович	водій	водій
116	Копистко Іван Михайлович	водій	водій СБУ

117	Комісар Микола Павлович	водій	помер
118	Єронін Ігор Дмитрович	водій	помер
119	Магдич Анатолій Дмитрович	водій	помер
120	Ягонський Валентин Васильович	водій	помер
121	Погуляй Валерій Анатолійович	водій	підприємець
122	Грабовський Олександр Миколайович	водій	помер
123	Каневський Генадій Павлович	водій	звільнився
VII Список співробітників УкрГМІ (УкрНДГМІ) які брали участь у ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС			
124	Авраменко Василь Васильови	матрос-моторист	помер
125	Акінін Анатолій Олександрович	водій	помер
126	Аксюк Олександр Миколайович	нач. загону	ст. н.с. УкрГМІ
127	Бедратенко Віталій Тимофійович	нач. загону	помер
128	Бердник Анатолій Олексійович	зав. відділом	помер
129	Будак Ігор Васильович	пр. інженер	помер
130	Водоласков Валерій Павлович	ст.н.с.	співробітник УкрГМІ
131	Войцехович Олег Вадимович	ст. н.с.	зав. відділом
132	Волинський Ігор Вадимович	інженер	
133	Ворончук Михайло Михайлович	зав. лаб.	помер
134	Вікторова Неля Василівна	н.с.	померла
135	Горшихін Володимир Іванович	пр. інженер	
136	Горлов Олександр Васильович	інженер	помер
137	Грищенко Володимир Федорович	ст. н.с.,	помер
138	Дезірон Олександр Вікторович	начальник сольового загону Української гідрометеорологічної експедиції УкрНДГМІ	завідувач сектора УкрГМІЦ ДСНС' України
139	Демчук Володимир Васильович	н.с.	на пенсії
140	Добрий-Вечір Олександр Миколайович	ст. інженер	на пенсії
141	Дивак Тетяна Ісааківна	інженер	пр. інженер
142	Дячук Віктор Анатолієвич	заст. директора	на пенсії
143	Жолуденко Олег Олександрович	інженер	Інститут геохімії НПС НАНУ
144	Іщенко Володимир Володимирович	інженер	
145	Канівець Володимир Вікторович	пр. інженер	зав. лаб
146	Кравченко Євген Іванович	ст. н.с.	помер

147	Ковтун Михайло Васильович	інженер	на пенсії
148	Коробова Наталія Григорівна	інженер	померла
149	Костеж Олександр Борисович	науковий співробітник	на пенсії
150	Криворучко Ігор Петрович	ст. інженер	емігрувала до Австралії
151	Кутенко Валерій Кузьмович	водій	помер
152	Кучеренко Олександр Георгійович	інженер	на пенсії
153	Ланшин Валентин Павлович	інженер	пр. інженер
154	Ластова Людмила Сергіївна	інженер	
155	Лундін Семен Михайлович	нач. Укр. експедиції	на пенсії
156	Луценко Сергій Іванович	ст. інженер	помер
157	Лютік Петро Михайлович	ст. н.с.	помер
158	Макаров Валерій Ігорович	інженер	на пенсії
159	Максимов Валентин Сергійович	Директор УкрНДГМІ	помер
160	Максимов Валерій Валентинович	інженер	помер
161	Мамлеєв Андрій Євгенович	інженер	
162	Манукало Вячеслав Олександрович	ст. н.с.	ст. н.с.
163	Маренко Анатолій Миколайович	зав. лаб.	помер
164	Морозов Віктор Віталійович	інж. 1 кат.	
165	Нікітін Олексій Миколайович	інженер	
166	Однолєток Лариса Павлівна	ст. інженер	м.н.с.
167	Олійник Роман Миколайович	ст. н.с.	помер
168	Онишко Олександр Васильович	капітан т/х ОМ-25	помер
169	Орішевський Ігор Анатолійович	технік	помер
170	Осадчий Володимир Іванович	зав.лаб.	директор УкрГМІ
171	Помазкін Олександр Миколайович	інженер	підприємець
172	Притула Юрій Васильович	ст. технік	пров. інженер
173	Раменський Лев Олексійович	ст. інженер	на пенсії
174	Рибченко Адольф Олександрович	ст. н.с.	на пенсії
175	Рибченко Людмила Степанівна	ст. н.с.	ст. н.с.
176	Сакун Володимир Петрович	інженер	помер
177	Соколов Сергій Борисович	ст. інженер	н.с. УкрГМІ
178	Солодовников Ігор Сергійович	ст. інженер	на пенсії
179	Солянек Євген Георгійович	заст. директора	помер
180	Сорока Віктор Олександрович	інженер	на пенсії

181	Тертишнік Едуард Георгійович	зав. лаб	на пенсії
182	Тітов Юрій Петрович	інженер	
183	Уманський Микола Степанович	ст. інженер	на пенсії
184	Хвосгов Дмитро Вікторович	технік	
185	Хусід Савелій Веніамінович	ст. н.с.	емігрував до США
186	Черниш Лідія Георгіївна	інженер	на пенсії
187	Чельцов Сергій Васильович	водій	
188	Черніков Володимир Павлович	інженер	на пенсії
189	Швейкін Юрій Васильович	ст. н.с.	на пенсії
190	Шерешевський Анатолій Ісакович	зав. лаб.	помер
191	Шишка Петро Миколайович	водій	помер
192	Шумов Сергій Миколайович	інженер	помер
193	Щербак Анатолій Васильович	зав. відділу	номер
194	Щетинін Олександр Андрійович	інженер	на пенсії
195	Яблонський Віктор Валентинович	ст. н.с.	помер

VIII. Обласні оперативно-виробничі організації Українського УГКС

Для зручності при ознайомленні надаються деякі скорочення назв організацій гідрометслужби, які зустрічаються у Списку. Б - болотна станція, БРІД - бюро розрахунків і довідок, ВБ - водно-балансова станція, Г - гідрологічна станція, ГМБ - гідрометбюро, ГМО - гідрометеорологічна обсерваторія, ГМЦ - гідрометцентр, ГЦЗО - головний центр забезпечення та обслуговування гідрометслужби, М - метеостанція, МГ – морська гідрометеорологічна станція, О – озерна станція СС –селестокова станція УАМЦ - Український авіаметцентр, УкрНДГМІ - Український науково-дослідний гідрометеорологічний інститут, ЦГМ - обласний центр з гідрометеорології.

АР Крим

1	Ієрокліс Михайло Костянтинович	МГ Опасне, інженер	на пенсії
Житомирська область			
1	Величко Анатолій Микитович	ГМБ Житомир, начальник	помер
2	Киюта Микола Геннадійович	Водій	на пенсії
3	Комарчук Микола Васильович	гідрометеоспостерігач г/п Славенщина	гідрометеоспостерігач г/п Славенщина
Закарпатська область			
1	Клим Йосип Михайлович	Начальник М Нижні Ворота	помер
2	Ткаченко Юрій Валерійович	ВБ Закарпатська, начальник	Мінпаливенерго. Начальник відділу
Запорізька область			
1	Недовба Микола Герасимович	Технік-метеоролог	на пенсії

Івано-Франківська область

1	Сакун Леонід Васильович	Карпатська Сс начальник	помер
2	Савків Михайло Васильович	Карпатська Сс , інженер	помер
3	Тимчук Ярослав Михайлович	Карпатська Сс , ст. інженер	помер

Київська область

1	Кордик Зінаїда Федорівна	Начальник М Чорнобиль	на пенсії
2	Антоненко Катерина Андріївна	М Чорнобиль, технік	померла
3	Шульга Валентина Семенівна	М Чорнобиль, технік	
4	Черняк Тетяна Володимирівна	М Чорнобиль, технік	померла
5	Шилан Ольга Юріївна	М Чорнобиль, технік	на пенсії
6	Аксьон Анатолій Арсентійович	Б Баришівка, автослюсар	помер
7	Добровольський Василь Миколайович	Б Баришівка, водій	на пенсії
8	Іщенко Микола Олегович	Начальник М Бориспіль	Начальник М Бориспіль
9	Садичко Юрій Володимир	УАМЦ, інженер	ДП «Укравіарух»
10	Тютюник Анатолій Володимирович	УАМЦ, ст. інженер	помер
11	Кашуба Леонід Харитонович	О Вишгород, ст. технік	на пенсії
12	Ахrameєв Віктор Олександрович	Г Київ, начальник	помер
13	Гальченко Михайло Сергійович	Г Київ, рульовий	помер
14	Соловійов Василь Серафимович	О Вишгород, технік	на пенсії
15	Курілко Вільжор Іванович	О Вишгород, начальник	помер
16	Обрізан Сергій Миколайович	О Вишгород, інженер	Чорнобильський біосферний заповідник
17	Щуліпенко Євген Тимофійович	БРІД, начальник	на пенсії
18	Федоренко Борис Іванович	Б Баришівка, начальник	М Чорнобиль, технік І кат.
19	Колінько Іван Якович	Б Баришівка, ст. технік	УкрГМЦ
20	Приходько Олександр Дмитрович	Г Київ, ст. технік	помер
21	Набатнікова Ганна Іванівна	М Чорнобиль, технік	на пенсії
22	Федюкович Катерина Георгіївна	М Чорнобиль, технік	на пенсії
23	Степанько Наталія Володимирівна	М Чорнобиль, технік	на пенсії
24	Іщенко Любов Миколаївна	М Бориспіль, технік	на пенсії

Кіровоградська область

1	Лазебник Валерій Павлович		помер
2	Прохоров Василь Іванович	Світловодська ГМО, заступник директора	помер

Львівська область

1	Венгринович Олег Іванович	Г Стрий, начальник	директор Карпатської ГМО
2	Бойко Іван Михайлович	М Броди, начальник	на пенсії

Миколаївська область

1	Гринько Олег Семенович	Начальник ЦГМ	помер
2	Даниленко Володимир Анатолійович	Капітан е/с «Тайфун»	помер
3	Сук Олександр Миколайович	Старший помічник капітана е/с «Тайфун»	помер
4	Бурлаченко Олександр Миколайович	Старший механік е/с «Тайфун»	помер
5	Крабовський Михайло Томашевич	2-й механік е/с «Тайфун»	помер
6	Левицький Анатолій Євгенович	Матрос е/с «Тайфун»	помер
7	Бурлаченко Сергій Іванович	Кухар е/с «Тайфун»	звільнився
8	Селецький Володимир Борисович	Старший матрос е/с «Тайфун»	помер
9	Янишин Олександр Антонович	Начальник Г Первомайськ	Начальник Г Первомайськ

Харківська область

1	Хворост Іван Павлович	водій	на пенсії
---	------------------------------	-------	-----------

Херсонська область

1	Васильчук Оксана Валентинівна		звільнилась
---	--------------------------------------	--	-------------

Хмельницька область

1	Криворучко Василь Іванович		на пенсії
2	Сас Дмитро Петрович		помер
3	Люльчак Ярослав Юліанович	Г Кам'янець-Подільський, начальник	на пенсії
4	Оришук Василь Степанович	військовослужбовець	водій Хмельницького ЦГМ

Черкаська область

1	Родак Василь Тимофійович	О Канів, начальник	помер
---	---------------------------------	--------------------	-------

Чернівецька область

1	Яремчук Микола Євгенович	О Новодністровськ, начальник	помер
---	---------------------------------	------------------------------	-------

Чернігівська область

1	Тхорик Анатолій Павлович	ГМБ Чернігів, начальник	помер
2	Зимакова Тетяна Василівна	М Прилуки, технік-метеоролог	на пенсії
3	Крамаренко Сергій Леонідович	ВБ Придеснянська, начальник	звільнився

Ми, їх колеги і друзі, будемо завжди пам'ятати про них, передаючи цю пам'ять прийдешньому поколінню гідрометеорологів, як історію героїзму працівників Національної гідрометслужби України під час виконання своїх службових обов'язків в умовах надзвичайних ситуацій та особливий період воєнного часу.

“...За безладну безмір, за кар'єри і премії,
Немов на війні, вихід один
За мудрість всесвітню дурних академій
Платили безсмертям – життям молодих!”

Ось чому ми сьогоднішні повинні пам'ятати ці трагічні уроки Чорнобиля, аби не допускати таку високу плату за безглузді вчинки людства – життям молодих!

Олександр ДЕЗІРОН